

Зарубіжні авторські зібрання

Тадеуш

Доленга-

Мостовиц

Знахар

Роман

Харків
«Фоліо»
2020

РОЗДІЛ I

В операційній панувала цілковита тиша. Зрідка її порушувало пронизливе брязкання металевих хірургічних інструментів об скляну поверхню. Повітря, нагріте до тридцяти семи градусів Цельсія, сповнене солодкавим запахом хлороформу та липкої крові, проникало крізь маску, наповнюючи легені нестерпною мішаниною. Одна із санітарок зімліла в кутку операційної, але ніхто не міг відійти від операційного стола, щоб повернути її до тями. Не міг і не хотів. Троє асистентів не спускали уважного погляду з відкритої червоної ями, над якою повільно і, здавалось би, незграбно, рухались великі, грубі руки професора Вільчура.

Кожен незначний рух тих рук потрібно було тут же розшифрувати. Кожен звук, який час від часу виривався з-під маски, був розпорядженням, зрозумілим для асистентів, яке миттєво виконувалося. Тут ішлося не лише про життя пацієнта, але й про престиж, про успіх цієї безумної, безнадійної операції, якій, можливо, було суджено стати новим великим тріумфом хірургії та ще додати слави не лише професорові, не тільки його лікарні та учням, але й всій польській науці.

Професор Вільчур робив операцію на серці. Тримав його на лівій долоні та ритмічними рухами пальців безперестанку масажував, а воно щораз слабшало. Крізь тоненьку гумову рукавичку він відчував кожен порух серця, кожне його легеньке потріпування, коли клапани відмовлялися слухатись, він пальцями, що німіли, змушував їх працювати. Операція вже тривала сорок шість хвилин. Док-

тор Мальчевський, який пильнував за пульсом, вже вшосте занурював під шкіру пацієнта голку шприца з камфорою й атропіном.

У правій руці професора Вільчура раз за разом на мить виблискували ланцети і ложки. На щастя, розрив глибоко не проник у серцевий м'яз і сформував неглибоку, правильної форми ранку. Життя цієї людини можна було врятувати. Тільки б вона витримала ще вісім-дев'ять хвилин.

«Однак ніхто з них так і не наважився!» — чванливо подумав професор. Так, ніхто, жоден хірург ані в Лондоні, ані в Парижі, Берні чи Відні. Привезли до Варшави, відмовляючись і від слави, і від колосального гонорару. А цей гононар — то добудова нового корпусу лікарні та ще щось важливіше — подорож Беати з малою на Канари. На всю зиму. Важко буде без них, але це зробить їм приємність. Нерви Беати останнім часом...

Синьо-рожева подушка легені здулася при спазматичному видиху і раптово зморщилася. Раз, два, три. Грудочка живої плоті у лівій долоні професора раптово затремтіла. З маленької ранки на фіолетовій оболонці витекло кілька крапельок крові. В очах усіх присутніх намалювався жах. Почулося тихеньке сичання кисню, а голка шприца знову проникла під шкіру хворого. Грубі пальці професора ритмічно стискалися і розтискалися.

Ще кілька секунд і ранка була чиста. Тонесенька хірургічна нитка мала тепер довершити справу. Один, другий, третій шов. Просто неможливо було повірити в те, що ці величезні руки здатні до такої точної й акуратної роботи. Він обережно поклав серце і хвилину уважно вдивлявся в нього. Воно набухало і дряхліло від нерівномірного темпу, але небезпека вже позаду. Професор випроставсь і подав знак. Зі складок стерилізованого полотна доктор Скожень витягнув вирізану частину грудної клітки. Ще кілька обов'язкових процедур — і професор зітхнув із полегшенням. Решту мають зробити асистенти. Він міг їм цілком довіряти. Видав кілька розпоряджень і пішов перевдягатись.

Із задоволенням вдихнув чистого повітря. Зняв маску, рукавички, фартух і халат, забризкані кров'ю, і потягнувся. Годинник показував тридцять п'ять хвилин на третю.

Він знову запізнився на обід. І то саме такого дня. Беата насправді знає, яка сьогодні у нього важлива операція, але поза сумнівом, запізнення в такий день зробить їй велику неприємність. Спеціально вранці, виходячи з дому, він нічим не дав зрозуміти, що пам'ятає про цю дату — восьму річницю їхнього шлюбу. Але Беата знала, що він забути не міг. Щороку в той день вона отримувала якийсь гарний подарунок, щороку гарніший і дорожчий, відповідно до того, як зростали його слава і його добробут. І зараз у кабінеті на першому поверсі є новий. Кушнір, майстер хутрових виробів, мав принести ще вранці...

Професор поспішав і швидко перевдягнувся. Він ще мусив заглянути до двох хворих на третьому поверсі та до пацієнта, якого щойно прооперував. Доктор Скожень, який чергував біля нього, коротко відрпортував:

— Температура тридцять п'ять і дев'ять, тиск сто чотирнадцять, пульс дуже слабенький, легка аритмія, шістдесят на шістдесят шість.

— Слава Богу, — професор усміхнувся до нього.

Молодий лікар із обожнюванням поглянув на велетенську, схожу на ведмеда, постать професора. Він був його студентом в університеті. Допомігав під час підготовки матеріалів до його наукових робіт, коли професор іще працював науково. Коли він відкрив власну лікарню, доктор Скожень тут дістав гарну платню і великий обсяг роботи. Може, в душі й шкодував, що шеф так раптово відрікся від наукової кар'єри, обмежився університетським учителюванням і зароблянням грошей, але через це він не міг його менше цінувати. Він же знав, як і всі у Варшаві, що професор робив це не задля себе, працював наче раб, ніколи не завагався взяти на себе відповідальність, часто вершив такі чудеса, як сьогодні.

— Ви геній, пане професоре, — захоплено сказав він.

Професор Вільчур засміявся своїм низьким, добродушним сміхом, який спокоєм і довірою сповнював його пацієнтів.

— Без перебільшення, колего, без перебільшення! І ви до цього дійдете. Але зізнаюсь, я задоволений. Коли щось, то дзвоніть до мене. Хоч, гадаю, обійдеться без цього. І я не хотів би, бо сьогодні у мене... родинне свято. Вже напевно дзвонили, що обід пригорить...

Професор не помилявся. У його кабінеті вже кілька разів озивався телефон.

— Прошу повідомити панові професору, — говорив лакей, — щоб він якомога швидше повертався додому.

— Пан професор в операційній, — щоразу однаково флегматично відповідала секретарка, панна Яновичівна.

— Що ж це так штурмують, до дідька?! — обізвався, входячи, головний лікар, доктор Добранецький.

Панна Яновичівна перекрутила валок друкарської машинки і, виймаючи готовий аркуш, сказала:

— Сьогодні річниця шлюбу професора. Ви забули? Ви ж маєте запрошення на бал.

— Ах, правда. Я розраховував на скромніше святкування... Як завжди, у них буде прекрасний оркестр, вишукана вечеря і добірне товариство.

— На диво, ви забули про красивих жінок, — іронічно зауважила вона.

— Я не забув. Якщо ви там будете... — відрізав він.

На худих щічках секретарки з'явився рум'янець.

— Не смішно, — вона стенула плечима. — Якби я й була найкрасивіша, не розраховувала б на вашу увагу.

Панна Яновичівна не любила Добранецького. Він їй подобався як мужчина, бо насправді був дуже вродливий із таким, як в орла, носом і високим, гордим чолом. Вона знала, що він прекрасний хірург, бо сам професор довіряв йому найскладніші операції та допоміг зайняти посаду доцента. Одначе вважала його холодним кар'єристом, який полює на багатих дівчат, а ще не вірила в його вдячність професорові, завдяки якому той всього досяг.

Добранецький був досить прозорливою натурою, щоб відчувати цю неприязнь. Маючи звичку нікого не налаштову-

вати проти себе, хто б міг йому стати на перешкоді, примирливо заговорив, указуючи на коробку, що стояла поряд із письмовим столом:

— Ви вже справили собі нову шубку? Бачу коробку від Порайського.

— Я не можу дозволити собі одягатись у Порайського, а тим більше замовити таку шубу.

— Яку «таку»?

— Погляньте. Чорно-бурий соболь.

— О-го-го. Добре ж живеться пані Беаті.

Він похитав головою і додав:

— Принаймні матеріально.

— Що ви маєте на увазі?

— Нічого.

— Ви б посоромилися! — вибухнула секретарка. — Такому чоловікові, що так любить, могла б позаздрити кожна жінка.

— Переконаний.

Панна Яновичівна пронизала його гнівним поглядом.

— У неї є все, про що може мріяти жінка! Вона молода, вродлива, має красиву донечку, славного і всіма шанованого чоловіка, який днями і ночами працює, щоб забезпечити її добробут, задоволення, положення у світі. Запевняю вас, докторе, вона вміє це оцінити!

— І я не сумніваюсь, — він злегка кивнув головою, — тільки знаю, що жінки найбільше цінують...

Він не закінчив, бо до кабінету увійшов доктор Банг і закричав:

— Подиву гідне! Вдалося! Житиме!

Він із ентузіазмом заходився переповідати перебіг операції, на якій асистував.

— Тільки раз наш професор міг відважитися на щось подібне!.. Показав, на що здатен, — з гордістю зауважила панна Яновичівна.

— Ну, не треба перебільшувати, — заговорив доктор Добранецький. — Мої пацієнти не завжди лорди і мільйонери, можливо, не завжди їм шістдесят, але історія знає ряд вдалих

ЗМІСТ

Розділ I	3
Розділ II	34
Розділ III	43
Розділ IV	49
Розділ V	56
Розділ VI	72
Розділ VII	84
Розділ VIII	100
Розділ IX	120
Розділ X	154
Розділ XI	168
Розділ XII	187
Розділ XIII	199
Розділ XIV	215
Розділ XV	226
Розділ XVI	239
Розділ XVII	254
Розділ XVIII	266
Розділ XIX	282
Розділ XX	307